FIND FORLAG

LOMMESERIEN

ISBN 978-82-94084-01-2

AKASIEFRØENES FORFATTER

URSULA K. LE GUIN

Oversatt av Simen Hagerup

AKASIEFRØENES FORFATTER

og andre utdrag fra Tidsskrift for Therolingvistisk Forening

URSULA K. LE GUIN

Oversatt av Simen Hagerup

MANUSKRIPT FUNNET I EN MAURTUE

G. D'Arbay og T. R. Bardol

Disse beskjedene, skrevet med følekjertelsekret på avspirede akasiefrø, ble funnet liggende i rekker ytterst i en smal, irrende gang som ledet vekk fra et av de dypeste sjiktene i kolonien. Det første som vekket oppdagerens oppmerksomhet, var hvor omhyggelig frøene var plassert.

Beskjedene er fragmentariske, og oversettelsen er omtrentlig og ytterst fortolkende, men det forekommer oss verdt å undersøke teksten, om så bare fordi den er frapperende ulik all annen maursk litteratur vi kjenner til.

Frø 1-13

[Jeg skal] ikke røre følere. [Jeg skal] ikke stryke. [Min] sjels

sødme [skal jeg] ødsle på tørre frø. Den kan finnes når [jeg er] død. Ta på dette tørre treet! [Mitt] rop: [Jeg er] her!

Alternativt kan passasjen tolkes slik:

[Du må] ikke røre følere. [Du må] ikke stryke. [Din] sjels sødme [må du] ødsle på tørre frø. Den kan finnes når [du er] død. Ta på dette tørre treet! Rop: [Jeg er] her!

Ingen kjent maurdialekt bruker noe annet pronomen enn tredje person entall og flertall og første person flertall. I den refererte teksten brukes bare verbstammene, så det er umulig å si om passasjen var ment som selvbiografi eller manifest.

Frø 14-22
Lange er gangene. Lengre er det ugravde. Ingen gang leder til enden av det ugravde. Det ugravde går lenger enn vi kan gå på ti dager [dvs. uendelig]. Æret være!

Tegnet som har blitt oversatt til «Æret være!» er halvparten av den faste hilsenen «Æret være Dronningen!» eller «Lenge leve Dronningen!» eller «Hurra for Dronningen!» – men ordet/tegnet for «Dronning» er utelatt.

Frø 23-29
Slik maur blant fremmed-fiende-maur blir drept, dør maur uten maur, men å være uten maur er søtt som honningdugg.

En invaderende maur i en fremmed tue blir som regel drept. Adskilt fra andre maur vil den uunngåelig dø i løpet av få dager. Vanskeligheten i denne passasjen er ordet/tegnet «uten maur», som vi tolker i betydningen «alene» – et begrep det ikke finnes noe ord/tegn for på maursk.

Frø 30-31
Spis eggene! Opp med Dronningen!

Det har pågått heftige debatter om hvordan frasen på frø 31 skal tolkes. Det er et

viktig spørsmål, siden alle de foregående frøene må leses i lys av denne endelige appellen. Dr. Rosbone argumenterer sinnrikt for at forfatteren, en ubevinget, ufruktbar hunnarbeider, uttrykker sin håpløse lengsel etter å bli en bevinget hann, grunnlegge en ny koloni og stige opp i bryllupsflukten med en ny dronning. Men selv om teksten tillater en slik lesning, er det etter vår mening ingenting som *understøtter* den – særlig ikke det foregående frøet, 30: «Spis eggene!» Den oversettelsen er hevet over enhver tvil, hvor sjokkerende den enn måtte være.

Slik vi ser det, stammer forvirringen rundt frø 31 fra en etnosentrisk forståelse av ordet «opp». For oss er «opp» en «god» retning. Slik er det ikke, i hvert fall ikke nødvendigvis, for en maur. Det stemmer at «opp» er der maten kommer fra; men «ned» er der man finner trygghet, fred, et hjem. «Opp» er stekende sol, iskald natt, uten de elskede gangenes ly, eksil, død. Vår teori er derfor at det denne bemerkelsesverdige forfatteren, alene i sin ensomme gang, forsøkte å uttrykke med

de midler hun hadde til rådighet, var den ytterste blasfemi det er mulig å forestille seg for en maur, og at den korrekte lesningen av frø 30-31, i menneskelige termer, måtte bli:

> Spis eggene! Ned med
> Dronningen!

Den maltrakterte kroppen til en liten arbeider ble funnet ved siden av frø 31 sammen med manuskriptet. Hodet var blitt revet løs fra kroppen, sannsynligvis av en soldat fra kolonien. Frøene, sirlig plassert i et mønster som liknet et notelinjesystem, lå urørt. (Soldatmaur er analfabeter, og derfor var soldaten formodentlig ikke interessert i disse ubrukelige frøene, der den næringsrike kjernen var fjernet.) Det var ingen overlevende maur i kolonien, som var blitt ødelagt i en krig med en nabotue en tid etter akasiefrøforfatterens død.

UTLYSNING AV EN EKSPEDISJON

D. Petri

De enorme problemene med å lese pingvinsk har langt på vei blitt løst med bruken av undervannskameraer. På video kan de flytende tekstenes passasjer repeteres i langsomt tempo, slik at tålmodige studier har gjort det mulig å begripe mange av elementene i denne ytterst elegante og livlige litteraturen, skjønt nyansene, og kanskje selve essensen, for alltid vil være hinsides oss.

Det var professor Duby som påpekte skriftens fjerne slektskap til grågåsisk og dermed muliggjorde den første, tentative ordlisten på pingvinsk. Sammenlikningen med delfinsk, som hadde vært brukt frem til da, viste seg ikke særlig nyttig og kunne ofte være misvisende.

Det kom som en overraskelse at en skrift nesten utelukkende bestående av vinger, hals og luft skulle gi oss nøkkelen til disse korthalsede, stumpvingede vanndikternes poesi. Men vi ville blitt mindre forbauset om vi hadde tatt med i betraktningen at pingviner, til tross for alle bevis på det motsatte, er fugler.

Selv om skriften minner om delfinsk i *formen*, skulle vi ikke antatt at den også ville minne om delfinsk i *innholdet*, hvilket den jo heller ikke gjør. Riktignok finner vi det samme skarpe viddet, utbruddene av absurd humor, oppfinnsomheten og den uforlignelige elegansen. Blant fiskenes tusenvis av litteraturformer er det bare noen få som utviser humoristisk sans i det hele tatt, og da vanligvis av en ganske enkel og primitiv art; når det gjelder den utsøkte spissfindigheten til haisk eller tarponsk, er den noe helt annet enn den sprudlende vitaliteten til hvalspråkenes tekster. Gleden, vitaliteten og humoren er noe som deles av pingvinforfatterne, samt hos noen av selenes finere poeter. Blodtemperaturen er et bånd. Men hjernens

og livmorens oppbygning er en barriere! Delfiner legger ikke egg, og det utgjør all verdens forskjell.

Først da professor Duby minnet oss om at pingviner er fugler og at de ikke så mye svømmer som *flyr under vann*, kunne therolingvisten begynne å nærme seg pingvinenes havslitteratur med en grad av erkjennelse; først da kunne mengden av allerede eksisterende opptak granskes på nytt og endelig forstås.

Men ennå gjenstår oversettelsens problem.

Det har allerede blitt gjort noen lovende studier av adeliepingvinsk. Problemene som er forbundet med å filme en kinetisk flokkopptreden i stormende sjø, suppetjukk av plankton og like over frysepunktet, er ikke til å kimse av, men standhaftigheten til Rossbarrierens Litterære Selskap har blitt belønnet med passasjer som «Under isberget» fra *Høstsangen* – en passasje som ble verdensberømt etter Anna Serebryakovas tolkning ved Leningradballetten. Serebryakovas tolkning ligger nærmere originalen i form

og innhold enn noen verbal fremføring kan håpe på å være. Skrift kan ganske enkelt ikke formidle originalens helt vesentlige *mangfoldighet*, som blir så nydelig gjengitt av Leningradballettens ensemble.

For det vi kaller «oversettelser» fra adeliepingvinsk – eller noen annen gruppekinetisk tekst – er, grovt sagt, bare notater, libretto uten opera. Ballettversjonen er den virkelige oversettelsen. Ingen skriftlig gjengivelse kan yte originalen rettferdighet.

Derfor vil jeg mene, selv om jeg risikerer å bli møtt med latterbrøl eller sinte fnys, at *for therolingvisten* – i motsetning til amatøren eller kunstneren – er pingvinsk det *minst* lovende studiefeltet av alle kinetiske havspråk, og dessuten at adeliepingvinsk, til tross for all sin sjarm og relative enkelhet, er et mindre lovende studiefelt enn keiserpingvinsk.

Keiserpingvinsk! Jeg ser for meg hvordan kollegene mine vil møte forslaget. Keiserpingvinsk – den vanskeligste, mest utilgjengelige av alle pingvindialekter! Språket som prof. Duby selv beskrev som «like barskt og ugjestmildt som Antarktis'

eget frosne hjerte. Dets skjønnhet er kanskje overjordisk, men den er ikke ment for oss.»

Mulig. Jeg er klar over vanskene – ikke minst det keiserlige temperament, så mye mer sky og reservert enn hos noen annen pingvin. Paradoksalt nok er det nettopp i denne reservertheten jeg ser mitt største håp. Keiserpingvinen er en flokkfugl, og i likhet med adeliepingvinen hekker den på land i kolonier, men keiserpingvinens kolonier er mye mindre og fredeligere enn adeliepingvinens. Båndene mellom individene i en keiserkoloni er snarere personlige enn sosiale. Keiseren er en individualist. Derfor er jeg nesten helt sikker på at keiserpingvinens litteratur vil vise seg å være skrevet av enkeltforfattere, snarere enn flokken, og derfor vil den la seg oversette til menneskelig språk. Det vil være en kinetisk litteratur, men fullstendig annerledes enn de ekspansivt romslige, hurtige, kompositte flokkverkene som er så typisk for andre former for sjølitteratur! Grundig analyse og faktisk transkribering vil endelig bli mulig.

Hva! utbryter mine kritikere. Skulle vi pakke sammen for å dra til Cape Crozier, til mørket, snøstormene og kulda, som kan gå under –50 grader, bare i et vagt håp om å dokumentere den utilgjengelige poesien til noen få, sære fugler som sitter der i midtvintersmørket og stormen, i den –50-graders kulda, på den evige isen, med et egg på føttene?

Og svaret mitt er: Ja. For i likhet med prof. Duby aner jeg instinktivt at den poesiens skjønnhet må være noe av det mest overjordiske vi noensinne vil finne på jorda.

Til de av mine kolleger som er i besittelse av vitenskapelig nysgjerrighet og en hang til estetisk risiko, sier jeg: Bare tenk dere! Isen, snøen som laver ned, mørket, vindens ustanselige hvin og hyl. I den svarte ødemarken sitter det en liten flokk poeter. De sulter, de vil ikke spise på flere uker. På føttene til hver enkelt, under de varme magefjærene, hviler et stort egg, beskyttet mot isens dødelige berøring. Poetene kan ikke høre hverandre; de kan ikke se hverandre. De kan bare føle

hverandres varme. Og dét er poesien deres, dét er kunsten deres. I likhet med all kinetisk litteratur er den helt taus; ulik andre kinetiske litteraturformer så godt som ubevegelig, usigelig subtil. En raslende fjær, et rykk med en vinge, en myk, nesten umerkelig berøring fra noen ved siden av deg. Bekreftelse i ubeskrivelig, elendig, svart ensomhet. Nærvær i fravær. Liv i død.

Jeg har mottatt et pent forskningsstipend fra UNESCO og har forberedt en ekspedisjon. Det er fremdeles fire ledige plasser. Vi drar til Antarktis på torsdag. Hvis noen vil bli med, velkommen!

Formannen for Therolingvistisk Forening

Hva er språk?

Dette spørsmålet, som er helt sentralt for therolingvistikkens vitenskap, har blitt besvart – i hvert fall heuristisk – av denne vitenskapens blotte eksistens. Språk er kommunikasjon. Det er aksiomet som all vår teori og forskning hviler på, og som alle våre oppdagelser stammer fra. Og oppdagelsenes fremgang vitner om aksiomets gyldighet. Likevel har vi ikke gitt noe tilfredsstillende svar på det beslektede, men langt fra identiske spørsmålet: Hva er kunst?

I boken som har nettopp det spørsmålet som tittel, slår Tolstoj fast at også kunst er kommunikasjon. Therolingvistikken har, etter min oppfattelse,

godtatt dette svaret helt uten forbehold. For eksempel: Hvorfor studerer therolingvistene bare dyr?

Fordi planter ikke kommuniserer, naturligvis.

Planter kommuniserer ikke. Det er et faktum. Derfor kan ikke planter ha noe litteratur; det følger logisk av vårt første aksiom. Men vent! Det følger ikke fra aksiomet, bare fra det forutinntatte, tolstojanske korrelatet.

Hva om kunst ikke er kommunikativ?

Eller hva om noe kunst er kommunikativ, og annen kunst ikke?

Vi er selv dyr, rovdyr, dynamiske, og ser (naturlig nok) etter en dynamisk, kommunikativ rovdyr-kunst; og når vi finner den, gjenkjenner vi den. Fremveksten av denne gjenkjennelsesevnen er en ny og praktfull triumf.

Men til tross for alle therolingvistikkens fantastiske gjennombrudd de siste tiårene, vil jeg påstå at vi bare er på begynnelsen av vår oppdagelsesreise. Vi må ikke bli slaver av våre egne aksiomer. Vi har ennå ikke løftet blikket mot de

videre horisonter som ligger for oss. Vi har ikke møtt plantenes nesten skrekkinnjagende utfordring.

Hvis det finnes en ikke-kommunikativ, vegetativ kunst, blir vi nødt til å revurdere selve grunnelementene i vitenskapen vår og utvikle et helt nytt sett med verktøy.

For man kan ganske enkelt ikke ta med seg den kritiske og tekniske kunnskapen som høver seg til å studere mårdyrmordmysterier, amfibieerotika eller meitemarkenes underjordseposer, hvis man vil nærme seg kunsten til kystsequoiaen eller zucchinien.

Dette har blitt uomtvistelig bevist av de edle, men feilslåtte, forsøkene på å sette sammen en solsikkeordliste ved hjelp av timelapse-filming, som ble foretatt av dr. Srivas ved Universitetet i Calcutta. Eksperimentet var vågalt, men dømt til å mislykkes, siden tilnærmingen var kinetisk – en metode som passer til å studere de kommunikative kunstformene til skilpadder, østers og dovendyr. Han så plantenes uhyre saktmodighet, og bare den, som problemet å løse.

Men problemet var langt større. Kunsten han lette etter, hvis den finnes, er en ikke-kommunikativ kunst, og mest sannsynlig ikke-kinetisk. Det er mulig at tiden, som er det essensielle element, målestokken og matrisen for all animalsk kunst, ikke spiller noen rolle overhodet for vegetativ kunst. Kanskje bruker plantene evighetens skala. Vi vet ikke.

Vi vet ikke. Vi må bare anta at plantenes antatte kunst er *fullstendig annerledes* enn dyrenes kunst. Hva den er, kan vi ikke si, for vi har ennå ikke sett den. Men jeg våger å spå at den eksisterer og at den vil vise seg å være reaksjon snarere enn aksjon, mottakelighet snarere enn ytring. Den vil være det stikk motsatte av den kunsten vi kjenner og anerkjenner. Den vil være den første passive kunst vi lærer å kjenne.

Kan vi i det hele tatt kjenne den? Kan vi noensinne forstå den?

Det vil bli usigelig vanskelig, det er sikkert. Men vi må ikke gi opp håpet. Husk at så sent som på nittenhundretallet trodde de fleste vitenskapsmenn, og mange kunstnere, at delfinsk aldri

ville bli forståelig for den menneskelige hjerne – og heller ikke ville være verdt å forstå! Hundre år fra nå vil kanskje vi fremstå like latterlige. «Kan du fatte og begripe,» vil fytolingvisten si til kunstkritikeren, «at de ikke engang kunne lese auberginsk?» Og de vil smile av vår uvitenhet der de tar på seg ryggsekkene og vandrer opp for å granske nylig oversatte tekster av lav på nordsiden av Pike Peak.

Og med dem, eller etter dem, kommer kanskje den enda djervere eventyreren: den første geolingvisten, som ikke interesserer seg for lavens skjøre, flyktige kunst, men leser under den, gransker steinenes enda mer passive, fullstendig atemporale, kalde, vulkanske poesi: hvert ord ytret i en fjern fortid av jorden selv, i verdensrommets uendelige ensomhet, dets uendeligere fellesskap.

Ursula K. Le Guin (1929–2018) var en banebrytende amerikansk forfatter, kjent for sitt omfattende forfatterskap bestående av science fiction- og fantasyromaner, noveller, essays, barnebøker og poesi. Hennes progressive tenkning og praksis har hatt, og fortsetter å ha, innflytelse langt utenfor litteraturens verdener.

Akasiefrøenes forfatter og andre utdrag fra Tidsskrift for Therolingvistisk Forening kan leses som språkfilosofisk satire og spekulativ sakprosa. Tekstene utforsker muligheter og problemer knyttet til kommunikasjon og kunstneriske uttrykk på tvers av arter og bevissthetstilstander.

Simen Hagerup er forfatter og oversetter, og har blant annet oversatt Le Guins hovedverk *Mørkets venstre hånd* (2025).

Ursula K. Le Guin
Akasiefrøenes forfatter

Original
The Author of the Acacia Seeds, 1982

Norsk utgave
FIND FORLAG, Oslo, 2025

Oversatt av
Simen Hagerup

Logo
Lotte Konow Lund

Omslag og sats
Plantas Studio (João Doria de Souza)

Typografi
Futura Now Inline
Futura Now Headline
Rosart

Papir
230g Rainbow Green 76
90g Munken Print White 15

Trykk og innbinding
TS Trykk, Oslo

Utgivelsen er støttet av Kulturrådet

1. opplag 2025
ISBN: 978-82-94084-01-2
www.findforlag.no

Lommeserien til FIND FORLAG er en rekke korte utgivelser som befinner seg i kryssfeltet mellom spekulativ fiksjon og filosofi, essayistikk og feministisk teori, poetikk og poesi. Serien samler tenkere og tekster som utfordrer etablerte forestillinger om språk og samfunn, og som inviterer til nye måter å relatere til oss selv, hverandre og verden rundt oss på.

Andre utgivelser i **Lommeserien:**

Ursula K. Le Guin
Bæreposeteorien om fiksjon (2025)

Ursula K. Le Guin (1929–2018) var en banebrytende amerikansk forfatter, kjent for sitt omfattende forfatterskap bestående av science fiction- og fantasyromaner, noveller, essays, barnebøker og poesi. Hennes progressive tenkning og praksis har hatt, og fortsetter å ha, innflytelse langt utenfor litteraturens verdener.

Akasiefrøenes forfatter og andre utdrag fra Tidsskrift for Therolingvistisk Forening kan leses som språkfilosofisk satire og spekulativ sakprosa. Tekstene utforsker muligheter og problemer knyttet til kommunikasjon og kunstneriske uttrykk på tvers av arter og bevissthetstilstander.

Simen Hagerup er forfatter og oversetter, og har blant annet oversatt Le Guins hovedverk *Mørkets venstre hånd* (2025).

AKASIEFRØENES FORFATTER • URSULA K. LE GUIN

FIND FORLAG

LOMMESERIEN

ISBN 978-82-94084-01-2